

**L'ADOPCIÓ INTERNACIONAL A CATALUNYA:
UN FENOMEN EMERGENT**

Inés Brancós Coll

140

**L'ADOPCIÓ INTERNACIONAL A CATALUNYA:
UN FENOMEN EMERGENT**

Inés Brancós Coll

140

Aquest article es publicarà a la revista *Justiforum*
del Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada
de la Generalitat de Catalunya.

Centre d'Estudis Demogràfics

1998

Resum.- Des de fa uns anys, en el sí de la nostra societat s'està còpsant un increment d'una altra forma de paternitat/maternitat de naturalesa distinta a la biològica: l'adoptiva. Es constata però, l'existència d'una llacuna pel que fa referència a l'estudi del perfil dels individus o parelles que volen incorporar o han incorporat, dins del seu àmbit familiar, a un fill adoptat. En el present article es realitza un apropament a la demanda d'adopció internacional a Catalunya: s'analitza la seva evolució enfront a les adopcions nacionals; es caracteritza el perfil demogràfic dels homes i de les dones que volen integrar dins de la seva llar, per la via de l'adopció, a un fill procedent de l'estranger; i finalment, s'introdueixen elements de reflexió que caldria tenir en compte alhora de dissenyar possibles escenaris de futur en relació a la demanda d'adopció internacional.

Paraules clau.- adopció internacional, pares adoptius, menor, família, Catalunya.

Resumen.- Desde hace unos años se está observando un incremento de otra forma de paternidad/maternidad de naturaleza distinta a la biológica: la adoptiva. No obstante, se puede apreciar la escasez de estudios referentes al perfil de los individuos o parejas que quieren incorporar o que han incorporado, en su familia, a un hijo adoptivo. En el presente artículo se realiza una aproximación a la demanda de adopción internacional en Cataluña: se analiza su evolución respecto a las adopciones nacionales: se caracteriza el perfil demográfico de los hombres y de las mujeres que quieren integrar en su hogar, por la vía adoptiva, a un hijo procedente del extranjero y finalmente, se introducen elementos de reflexión que se tendrían de considerarse cuando se diseñan posibles escenarios de futuro en relación a la demanda de adopción internacional.

Palabras clave.- adopción internacional, padres adoptivos, menor, familia, Cataluña.

Abstract.- Since few years, we may observe in our society an increase of a new form of paternity/maternity of distinct nature of the biological one: the adoptive one. Moreover, we note the existence of a gap in relation to the study of the characteristics of individuals or couples who incorporated or have incorporated, within their family, an adoptive child. In this paper, we analyse international adoption in Catalonia: its evolution in relation to national adoptions, the characteristics of men and women who want to incorporate within their household, thru adoption, a foreign child, and we finally introduce elements of reflexion that should be taken into account for designing possible futur scenarios of international adoption demand.

Key words.- International adoption, adoptive parents, minor, family, Catalonia.

Résumé.- Depuis quelques années, on peut observer dans notre société l'émergence d'une autre forme de paternité/maternité de nature distincte de la biologique: l'adoption. Cependant, on constate l'existence d'une lacune en ce qui a trait à l'étude du profil des individus ou des couples qui veulent incorporer ou ont déjà incorporé un enfant adopté au sein de leur famille. Dans cet article, nous réalisons une étude de la demande d'adoption internationale en Catalogne: son évolution en comparaison aux adoptions nationales, le profil démographique des hommes et des femmes qui veulent intégrer dans leur ménage, par la voie de l'adoption, un enfant provenant de l'étranger, et nous proposons finalement des éléments de réflexion dont il faudrait tenir compte au moment d'élaborer des scénarios possibles de futur en relation à la demande d'adoption internationale.

Mots clés.- Adoption internationale, parents adoptifs, mineur, famille, Catalogne.

ÍNDIX

1.- Adopció nacional versus adopció internacional	1
1.1.- Contextualització del fenomen	1
1.2.- Evolució de la demanda per adoptar	3
2.- Perfil demogràfic dels sol·licitants d'adopció internacional	6
2.1.- Tipus de sol·licitud	7
2.2.- Edat dels homes i de les dones a la sol·licitud	8
2.3.- Estat civil	11
2.4.- Edat mitjana a la sol·licitud i anys de convivència de les parelles sol·licitants, segons estat civil	14
2.5.- Estructura familiar i de la llar	16
3.- Adopció internacional: un fenomen emergent?	17
3.1.- Perspectiva jurídica i social	18
3.2.- Perspectiva demogràfica	19
4.- Conclusions	23
Bibliografia	26
Legislació referenciada	27

ÍNDEX DE FIGURES

1.- Famílies sol.licitants d'adopció internacional, sol.licituds d'adopció nacionals i internacionals. Catalunya, 1990-1996	4
2.- Sol.licitants d'adopció internacional per estat civil i sexe. Catalunya, 1992-1995 ..	12

ÍNDEX DE TAULES

1.- Sol.licitants d'adopció internacional segons tipologia i any de la demanda. Catalunya, 1992-1995	8
2.- Edat, a 31 de desembre, dels sol.licitants d'adopció internacional, per sexe i any de la demanda. Catalunya, 1992-1995	9
3.- Edat mitjana a la sol.licitud i anys de convivència de les parelles sol.licitants, segons estat civil	14
4.- Sol.licitants d'adopció internacional per tipologia de llar. Catalunya, 1992-95	16
5.- Taxa de sol.licitants d'adopció internacional (1992-1995), segons any de naixement i per sexe. Catalunya	20
6.- Proporció d'infecunditat de les dones no solteres, de 25 a 54 anys, per grup d'edat. Catalunya, 1981 i 1991	21

L'ADOPCIÓ INTERNACIONAL A CATALUNYA: UN FENOMEN EMERGENT¹

1.- Adopció nacional versus adopció internacional

A Catalunya, d'ençà dels anys noranta, es constata un increment progressiu de les parelles que opten per a sol·licitar, paral·lelament a l'adopció nacional o, en molts altres casos, sense passar per aquesta, una demanda d'adopció internacional. Entre les causes explicatives d'aquesta nova orientació en l'adopció, cal parlar del baix nombre de menors, residents a Catalunya, que s'ajustin al perfil de *petit, sa i fàcilment adoptable* que la majoria de les famílies desitgen. Al mateix temps però, es donen una sèrie de factors socioculturals que potencien l'adopció internacional -un major coneixement i acceptació social del fenomen, l'efecte mimètic que produeix la presència de famílies amb menors adoptats a l'estranger, la influència dels mitjans de comunicació- i que es troben interactuant damunt unes generacions en edat reproductiva molt nombroses caracteritzades per haver retardat el calendari a la maternitat. La conjunció d'aquests factors demogràfics, jurídics i socioculturals actuen afavorint i, en un futur proper encara més, les demandes d'adopció internacional.

1.1.- Contextualització del fenomen

Actualment a Catalunya hi ha uns 2.500 nens tutelats per la Generalitat. Paral·lelament hi ha unes 1.200 famílies en llista d'espera per a una adopció nacional. Davant aquestes

¹ Aquest article presenta els principals resultats de la Memòria de Recerca d'Inés Brancós Coll titulada *Les famílies sol·licitants d'adopció internacional a Catalunya, 1992-1995: una demanda emergent*, dirigida per la doctora Anna Cabré Pla i presentada el juliol de 1997 en el Departament de Geografia de la Universitat Autònoma de Barcelona. L'autora agraeix a la Direcció General d'Atenció a la Infància de la Generalitat de Catalunya, la predisposició i l'ajuda rebuda en la fase corresponent a la recollida de dades. Sense la seva col·laboració, aquesta investigació no hagués estat possible.

dades ens podem preguntar: per què hi ha tants menors en institucions si paral·lelament hi ha tantes famílies que volen adoptar-ne un?

El nombre d'infants petits, sans i sense dificultats per a ser adoptats són molt pocs. La majoria mantenen un cert grau de relació amb la seva família biològica, pel que l'adopció, des d'un punt de vista jurídic, no és possible. Segons la legislació actual, un menor només pot ser adoptat en els següents supòsits: quan tingui filiació desconeguda; quan els pares donen la seva conformitat per a l'adopció, cosa força inusual; i quan els pares estan privats de la pàtria potestat o el Jutge està en tràmits de fer-ho. Normalment i, a banda dels casos clars d'abandonament, els pares biològics posen tot tipus d'impediments i s'oposen a què els seus fills siguin adoptats. Així, fins que no queda resolta la seva situació jurídica, aquests infants només poden integrar-se a una família a través de l'acolliment simple, allargant-se els tràmits i el període de temps abans de poder tenir uns pares adoptius.

A més, la majoria dels menors tutelats per l'Administració que podrien ser adoptats ràpidament, presenten uns perfils que no s'adeqüen a les característiques que idealment desitgen els pares adoptius. Dins aquest supòsit s'engloba un ampli ventall de casos distints: infants menors de 5 anys que poden presentar algunes dificultats i un cert retard en el seu desenvolupament, ja sigui per tenir certs antecedents de risc derivats de problemàtiques específiques dels seus pares, infants que han nascut amb la síndrome d'abstinència de les drogues, amb un grau considerable d'alcoholèmia a la sang, amb anticossos d'hepatitis, anticossos de la sida o prematurs, entre altres; infants de més de 8 anys d'edat que poden patir trastorns emocionals i de conducta conseqüència d'haver viscut situacions difícils; infants amb diversos graus de minusvalia física, psíquica o sensorial; menors que presenten alguna malaltia més o menys greu; infants que formen part de grups de germans; o menors que pertanyen a altres grups ètnics (Generalitat de Catalunya, 1996, p. 5).

Fruit d'aquest panorama, en el que tot sovint col·lideixen els interessos familiars i la situació real dels menors en disposició de ser adoptats, cada vegada les llistes i el temps d'espera per a una adopció nacional es va allargant, havent d'esperar, tot sovint, de 4 a 5 anys per a poder adoptar-ne un. Aquesta és una de les raons per les quals s'incrementa el nombre de parelles que opten per l'adopció internacional ja que actualment, encara és més fàcil adoptar un menor procedent de l'estranger. Cal constatar però que, d'un temps ençà, en alguns països d'origen dels menors i, com a conseqüència de la forta demanda produïda en els darrers anys, també s'ha incrementat notablement el període d'espera per a les adopcions.

1.2.- Evolució de la demanda per adoptar

A Catalunya, l'experiència de les adopcions internacionals és molt recent. Abans dels anys noranta es produïren alguns casos aïllats però, no serà fins a la present dècada quan es constati un fort increment del fenomen. Amb anterioritat, les famílies que tenien dificultats per a tenir descendència, acostumaven a realitzar una adopció dins un marc espacial proper, cosa que moltes vegades els permetia no fer pública la condició de família adoptiva.

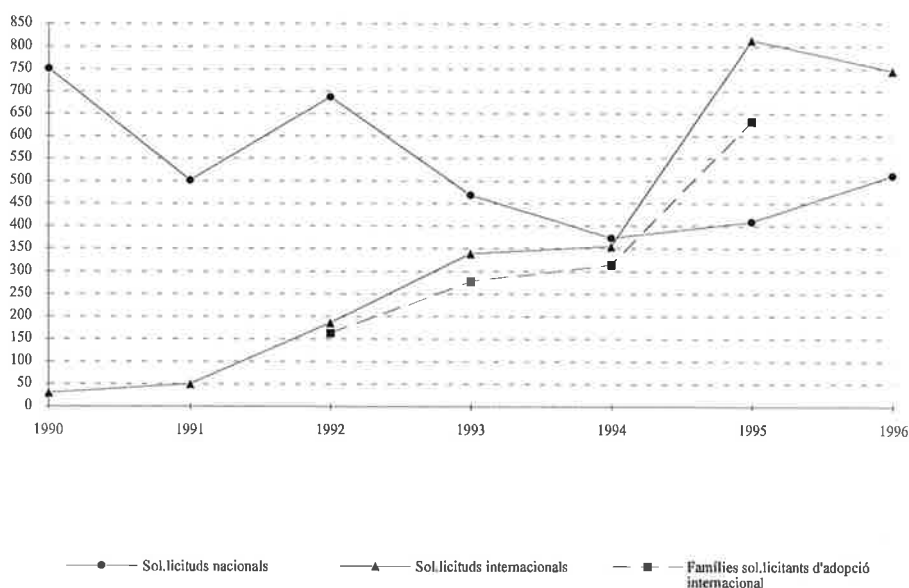
A partir de la dècada dels noranta però, les demandes d'adopcions internacionals augmenten notablement fins al punt que, durant l'any 1995, les sol.licituds d'adopció a l'estranger van sobrepassar les demandes nacionals. Aquesta tendència s'està mantinguent fins al moment. A més, cal tenir present que a partir de l'Ordre de 26 d'agost de 1997 (DOGC núm. 2.465 de 29/VIII/1997), s'han suspès, transitòriament, els processos de valoració per a l'adopció de menors de Catalunya, mesura que indirectament també incidirà en incrementar les demandes a l'exterior².

En la figura 1 s'observa l'evolució, durant el període comprès entre 1990 i 1996, del nombre de famílies sol.licitants d'adopció internacional, el nombre de sol.licituds nacionals i el nombre de sol.licituds internacionals.

En quant a les demandes d'adopció nacional, des del 1990 i fins al 1994, s'observa una clara orientació a la baixa, tendència només interrompuda per les dades corresponents a l'any 1992. Durant l'any 1990 es comptabilitzaren 751 sol.licituds, volum que no s'ha tornat a donar fins al moment. Després d'una forta davallada a l'any 1991 -any en què les demandes foren 501- al 1992 tornen a incrementar-se fins a 687. Durant els dos anys següents, 1993 i 1994, el descens ha estat força brusc, amb 468 i 373 sol.licituds respectivament essent, aquest darrer, l'any amb menor nombre de sol.licituds nacionals del període analitzat. La notable disminució de les sol.licituds d'adopció nacional d'aquests dos anys s'ha d'atribuir, per una banda, a l'efecte de concentració de les demandes durant el 1992, ocasionat per l'aprovació, al desembre de 1991, de la Llei 37/1991, de 30 de desembre (DOGC núm. 1.542 de 17/I/1992) però, així mateix, per la nova orientació cap a l'estranger que adquireix aquest fenomen en constatar que les possibilitats de dur a terme una adopció nacional cada vegada són més escasses.

² L'article 1 de l'Ordre del 26 d'agost de 1997 diu: *es suspenen transitòriament els processos de valoració de les sol.licituds d'adopció de menors de Catalunya tutelats per la Direcció General d'Atenció a la Infància que es presentin a partir de l'entrada en vigor d'aquesta Ordre, atès que el nombre de sol.licituds estimades, inscrites a la Secció primera del Registre de famílies per a l'acolliment preadoptiu, supera en més de tres vegades el nombre d'acolliments constituïts durant l'any 1996, mentre es mantingui aquesta circumstància.*

Figura 1.- Famílies sol·licitants d'adopció internacional, sol·licituds d'adopció nacionals i internacionals. Catalunya, 1990-1996.

Font: Elaboració pròpia a partir dels informes de la DGAI i explotació de les dades dels expedients d'adopció internacional, 1992-1995.

Malgrat això, a partir de 1995 s'observa una lleu recuperació, amb 408 sol·licituds i 511 al 1996. Aquest increment s'ha d'analitzar en paral·lel amb l'evolució experimentada en les adopcions internacionals on, tot sovint, les famílies obren dues vies per a l'adopció, una interior, en la pròpia comunitat de residència, i una exterior, a l'estranger.

Durant aquests anys, el nombre de sol·licituds d'adopció internacional experimenta una evolució força diferent. Es partia d'un volum de demandes molt minso, 30 sol·licituds internacionals al 1990, però, a partir de llavors, aquest nombre ha tendit a un increment constant: 50 demandes al 1991, 186 al 1992, 339 al 1993, 355 al 1994 i 814 al 1995. Només al 1996 s'observa una davallada, amb un total de 745. Aquesta disminució no ha de resultar estranya si es té present que a partir del Decret 337/1995, de 28 de desembre (DOGC núm. 2.153 de 12/I/1996), una parella només pot tenir obert un expedient d'adopció internacional per a un país³.

³ En l'article 19 del Decret 337/1995 es regula el nombre de sol·licituds que una família pot tenir en tràmit: *iniciats els tràmits d'una sol·licitud, serà necessari finalitzar o cancel·lar el procés d'adopció per*

Aquest augment general del nombre de sol·licituds internacionals deriva, per una banda, del millor registre de les adopcions a partir de la Llei 37/1991, però bàsicament, per un increment real del fenomen. El canvi d'orientació de les famílies enfront a les adopcions nacionals i internacionals ha estat molt notori: mentre que al 1990, les sol·licituds d'adopció internacional enregistrades només representaven un 4% del total de les demandes d'adopció per a aquell any⁴, al 1995, les 814 sol·licituds d'adopció internacionals ja superaven a les nacionals, representant el 67%. Per a l'any 1996, la proporció disminueix al 59% a favor de les mateixes essent aquesta, una conseqüència directa de l'aplicació del Decret 337/1995.

Les causes d'aquesta tendència en la que predomina la demanda d'adopció internacional prové tant del descens del nombre de menors oriünds de la mateixa comunitat, susceptibles d'ésser adoptats i que reuneixin les característiques que la majoria dels sol·licitants desitgen, com per altres factors que potencien aquesta nova orientació de l'adopció. El descens del nombre de menors susceptibles d'adopció nacional ve motivat per: la disminució intensa i continuada de la natalitat; el descens del nombre de fills no desitjats i per tant, del nombre de fills abandonats en nèixer; l'acceptació social de les mares solteres; el desenvolupament de polítiques socials adreçades a la infància i a la família; i l'enduriment de la legislació en matèria d'adopció nacional.

Aquest descens fa incrementar el període d'espera afavorint l'adopció internacional. Cal mencionar també factors socioculturals que potencien dita tendència com: el major coneixement i acceptació social de l'adopció internacional; per un cert efecte mimètic que es produeix quan un amic, un familiar o un veí n'adopta un; i per la influència dels mitjans de comunicació.

A Catalunya, tots aquests factors es troben interactuant damunt una estructura per edat de la població que, com es veurà més endavant, tendeix a afavorir, en un futur proper, l'increment de la demanda.

Per altra banda i, donat que estem parlant de sol·licituds, i que fins a l'entrada en vigor del Decret 337/1995 una família podia tramitar al mateix temps, com s'ha dit, tants expedients com països on volgués realitzar la demanda, podria donar-se el cas que el nombre de sol·licituds d'adopció a l'estranger hagués augmentat però no així el de

poder iniciar una nova tramitació en el mateix o altra país. Això no implica que paral·lelament no es pugui gestionar una adopció nacional i una d'internacional.

⁴ Aquesta proporció queda infravalorada, ja que si bé totes les sol·licituds d'adopcions nacionals resten comptabilitzades, no succeeix el mateix amb les internacionals.

famílies, fruit de que un mateix subjecte hagués iniciat els tràmits a diversos països. Certament, les dades confirmen que més d'un quart de les famílies catalanes que volen adoptar fora, han realitzat més d'una sol.licitud internacional. Tot i que una part de l'augment de les demandes d'adopció internacional es deuria doncs, al major nombre de sol.licituds que realitza una família, a partir de la mateixa figura 1 podem constatar que, durant aquest període, el que s'ha incrementat notablement és el nombre de famílies que desitgen dur a terme una adopció a l'estranger, aspecte qualitativament molt important.

Suposant que durant un any, les famílies integrades a la llista d'adopció nacional només hagin realitzat una sola demanda, hipòtesi que es dóna en la majoria dels casos donat la llarga llista d'espera i el període que cal que transcorri entre l'atorgament d'un i altre fill adoptiu, l'any 1995 torna a esdevenir una data significativa per a l'adopció internacional: el nombre de famílies sol.licitants d'adopció internacional esdevé superior al de les famílies sol.licitants d'adopció nacional, representant el 61% del total (proporció, com és lògic menor a la de sol.licituds, donat que hi havia famílies que realitzaven demandes a més d'un país).

2.- Perfil demogràfic dels sol.licitants d'adopció internacional

La caracterització del perfil demogràfic dels sol.licitants d'adopció internacional ha estat possible gràcies a la col.laboració de la Direcció General d'Atenció a la Infància de la Generalitat de Catalunya que em va permetre realitzar el buidatge i l'explotació dels 1.241 expedients d'adopció internacional corresponents a les famílies que durant el període comprès entre 1992 i 1995 van iniciar els tràmits d'adopció internacional en el Servei d'Adopció de Barcelona, així com en les Seccions d'Atenció a la Infància de Girona, Lleida i Tarragona.

Cal tenir present que l'arxiu per sí mateix, en la seva confecció i anàlisi, presenta una sèrie d'inconvenients: l'arxiu no recull les famílies que han adoptat sinó tan sols les que desitgen adoptar a l'estranger (s'inclouen les famílies idònies, les que s'han donat de baixa per un o altre motiu i les que han estat considerades no aptes); a mesura que retrocedim en el temps, el nombre de sol.licituds d'adopció es troba més subenregistrat ja que en molts països on es tramitaven les demandes, fins fa poc, no es demanava l'informe d'idoneïtat o bé no calia que vingués signat per la Generalitat, cosa que comportava la no comptabilització de la mateixa; malgrat que cada vegada és més difícil realitzar la tramitació d'una adopció sense el corresponent certificat d'idoneïtat atorgat per aquesta entitat, a voltes es duen a terme els tràmits obviant aquest procediment; la majoria

d'aquests expedients es troben oberts, és a dir, la situació de cadascun d'ells pot canviar d'un dia per l'altre. En les famílies de més recent incorporació, era un cas habitual que l'informe encara no es trobés acabat i, per tant, manquessin algunes o la majoria de les variables que aquí s'analitzen.

Malgrat aquesta sèrie d'inconvenients, l'anàlisi d'aquestes dades esdevé d'una gran rellevància per a copsar quin és el perfil demogràfic dels demandants i, en definitiva, averiguar en quin nucli familiar és probable que s'insereixin els menors adoptats procedents de l'estranger. S'analitzen les següents variables: tipus de sol.licitud (individual o de parella); l'edat dels homes i de les dones a la sol.licitud d'adopció; l'estat civil dels sol.licitants; per a les sol.licituds de parella i, segons estat civil, l'edat mitjana i els anys que porten convivint fins que es realitza la demanda d'adopció; i l'estructura familiar i de la llar dels mateixos⁵.

2.1.- Tipus de sol.licitud

A Catalunya, la majoria de les sol.licituds d'adopció internacional estan presentades per parelles, parelles que, en una proporció elevada, per una raó o altra es troben impossibilitades per a tenir descendència. En consonància però, amb les noves formes familiars i de naturalesa de les llars, des del 1992 i fins al 1994, en nombres relatius i fins al 1995 en nombres absoluts, s'han anat incrementant les sol.licituds unipersonals, d'homes i dones, sense parella estable.

La taula 1 mostra que, dels 1.241 sol.licitants del període 1992-1995, 1.164 (94% del total) corresponien a parelles (ja siguin parelles de fet o casades) i 77 a sol.licitants unipersonals (6% del total) dels quals, 75 eren dones.

Les parelles sol.licitants han passat de les 157 a l'any 1992, a les 592 a l'any 1995. Malgrat que en nombres absoluts any rera any s'ha donat un constant augment de les demandes (principalment entre els anys 1994 i 1995 en que aquestes arriben a duplicar-se), fins al 1994 s'observa una progressiva disminució en la seva proporció respecte al

⁵ Per ampliar el perfil dels sol.licitants d'adopció internacional residents a Catalunya durant el període comprès entre 1992 i 1995, vegeu I. Brancós (1997). En la investigació, a més d'analitzar el perfil demogràfic d'aquest col·lectiu s'estudia: el lloc de residència dels individus i de les parelles que volen integrar o han integrat un fill adoptat procedent de l'estranger dins el seu nucli familiar; els països on dirigeixen la sol.licitud; el perfil socioeconòmic d'aquests potencials pares adoptius (es tracten variables com el nivell d'instrucció, l'activitat econòmica que desenvolupen i el nivell d'ingressos familiar); així com les raons que empenyen a aquests a sol.licitar una demanda d'adopció internacional.

total de sol.licitants, fruit d'un major augment relatiu dels sol.licitants unipersonals. Al 1995, en canvi, es copsa un increment proporcional major en les parelles sol.licitants, el que fa augmentar percentualment el seu pes respecte als altres.

Taula 1.- Sol.licitants d'adopció internacional segons tipologia i any de la demanda. Catalunya,1992-1995.

	1992-1995	1992	1993	1994	1995
Parelles sol.licitants	1164	157	260	292	592
Sol.licitants unipersonals	77	6	17	22	40
Home sol	2	0	0	1	1
Dona sola	75	6	17	21	39
Total	1241	163	277	314	632

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades dels expedients d'adopció internacional, 1992-1995. DGAI.

Pel que fa referència a aquests últims, dir que dels 6 enregistrats a l'any 1992, s'ha passat als 40 de l'any 1995 essent, en gairebé la seva globalitat dones (durant els anys 1992 i 1993, en el 100% dels casos, comptabilitzant-se només un sol.licitant masculí per l'any 1994 i un, pel 1995). D. Iñigo (1989, p. 59) afirma que existeix una creixent tendència, per part de dones sense parella estable (normalment professionals i executives) a satisfer els seus desigs maternals en solitari (en el cas de les sol.licitants d'adopció internacional de Catalunya, el 75% de les sol.licituds unipersonals femenines provenen de professionals, tècniques i similars). En nombres absoluts, les sol.licitants en solitari d'adopció internacional, s'han incrementat notablement.

2.2.- Edat dels homes i de les dones a la sol.licitud

L'edat esdevé un primer filtre per a l'adopció. D'acord a l'article 18.1. de la Llei 37/1991, *pot adoptar tota persona que estigui en ple exercici dels drets civils sempre que tingui més de vint-i-cinc anys. En l'adopció conjunta, n'hi ha prou que un d'ells tingui aquesta edat. En qualsevol cas, l'adoptant ha de tenir com a mínim catorze anys més que l'adoptat.*

La taula 2 mostra l'edat dels sol·licitants d'adopció internacional, a anys complerts al final de l'any de la sol·licitud i per sexe. S'observa que, tant pels homes com per a les dones, el major nombre de sol·licituds es realitzen dels 30 als 49 anys, amb un màxim per als homes entre els 35 i els 39 anys, en tots els períodes de temps analitzats, i amb un percentatge superior al 30%. Entre les dones, l'edat oscil·la entre els 30 i els 39 anys. L'edat mitjana a la que els homes han presentat la sol·licitud d'adopció internacional es troba, en tots els casos, entre els 38 i els 39 anys, mentre que per a les dones, aquesta es troba al voltant dels 37 anys pel total, i 36 anys per les sol·licituds de parella (inferior als homes, però lògica si es té en compte la diferència d'edat entre ambdós membres de la parella).

Taula 2.- Edat, a 31 de desembre, dels sol·licitants d'adopció internacional, per sexe i any de la demanda. Catalunya, 1992-1995.

	Homes				Dones			
	1992	1993	1994	1995	1992	1993	1994	1995
De 20 a 24 anys	1	0	0	0	0	0	0	3
De 25 a 29 anys	5	12	8	21	9	23	21	38
De 30 a 34 anys	33	64	70	133	48	85	101	181
De 35 a 39 anys	50	82	102	197	48	79	91	200
De 40 a 44 anys	31	54	53	128	24	57	57	118
De 45 a 49 anys	20	28	30	53	22	19	18	34
De 50 a 54 anys	6	9	13	15	2	3	10	11
De 55 a 59 anys	1	2	4	3	0	2	1	3
De 60 a 64 anys	1	2	2	4	1	0	2	2
De 65 a 69 anys	0	0	1	1	0	0	1	0
De 70 a 74 anys	0	0	1	0	0	0	0	0
Total amb dades	148	253	284	555	154	268	302	590
Edat mitjana	38.8	38.2	38.8	38.3	37.6	36.6	37.1	36.6

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades dels expedients d'adopció internacional. Catalunya, 1992-1995. DGAI.

L'edat mitjana de les dones que han presentat la sol·licitud d'adopció internacional en solitari és força més elevada que aquesta, 41 anys. En aquests casos es pot dir que es tracta d'una tipologia de demandant d'adopció diferent, essent l'adopció una via per a no haver de renunciar a la maternitat.

Aquest perfil per edat dels sol.licitants d'adopció internacional es correspon amb l'observat arreu d'Europa. Així, S. Nabinger (1994, p. 181), al realitzar una comparació a diferents països europeus respecte a l'edat dels pares a l'adopció, verifica el predomini del sol.licitants d'entre trenta i quaranta anys o fins i tot més. També es constata la major edat mitjana dels individus que sol.liciten una adopció de forma individual. Per exemple, a França, l'edat mitjana a l'adopció per a les parelles, és de 40 anys per als homes i 39 per a les dones, mentre que per a les adopcions unipersonals es situa al voltant dels 43'5 anys. Si es té present que l'adopció d'un menor es realitza, en mitjana, entre 1 o 2 anys després de la sol.licitud, l'edat a l'adopció dels sol.licitants catalans seria comparable, en aquest cas, a la dels pares adoptius francesos.

Tenint en compte que l'edat mitjana a la maternitat per al conjunt de Catalunya es situa als 29 anys i, la de paternitat, als 32 anys d'edat, es constata que els sol.licitants d'adopció internacional tenen major edat que els pares biològics i, per tant doncs, l'edat mitjana de les dones i dels homes al adoptar, també serà major que l'edat a la maternitat i a la paternitat biològica. Aquest fet ve motivat perquè, per a la majoria de les parelles adoptives, ha transcorregut un determinat interval de temps, més o menys llarg, intentant, tot sovint sense èxit, tenir fills biològics. A més, cal adjuntar-hi el període fins que prenen la decisió d'adoptar i el temps que dista fins a completar el procés, aspectes que novament retarden la incorporació del fill adoptiu al sí de la família, si es compara amb les famílies formades exclusivament per fills biològics o, fins i tot, amb fillastres.

Es podria pensar en el fet que el menor adoptat ja pugui tenir alguns anys en el moment d'entrar a formar part de la família actual i que, per tant, aquesta diferència entre pares biològics i adoptius, es podria compensar si es tingués en compte, no l'edat en fer la sol.licitud, sinó la diferència d'edat entre pares i fills. Això no és així per dues raons: la mitjana d'edat a l'adopció és força més elevada (aquesta diferència es veu incrementada si es té present que entre la sol.licitud i l'adopció del menor encara acostuma a transcórrer un any o més); a més, els menors que s'adopten a l'estranger solen tenir poca edat, pel que la diferència d'edat entre pares i fills biològics i entre pares i fills adoptius no resta compensada⁶.

⁶ Fent referència a EUA, Bachrach (1983, p. 174) apunta que, en promig, les mares adoptives tenen uns cinc anys més que les mares biològiques en el moment del naixement dels seus fills.

2.3.- Estat civil

Tot i que darrerament s'hagin observat algunes transformacions en els processos de formació de la família, en la majoria dels casos, el matrimoni encara continua essent el pas previ a la procreació. A Catalunya, a diferència de la majoria de països del nord i del centre d'Europa on es dóna una elevada proporció de naixements fora del matrimoni, la descendència es contempla principalment dins d'aquesta institució. Aquesta premisa també es manté entre els membres sol.licitants amb informació relativa sobre l'estat civil on, 1.060 corresponien a parelles que en el moment de realitzar la sol.licitud d'adopció estaven casades⁷ (vegis la tercera columna de la figura 2). Representen el 96% del total dels homes i el 91% de les dones amb dades conegudes sobre l'estat civil (en aquest cas, la proporció inferior és lògica si es té en compte que entre les dones es dóna un nombre major de sol.licituds unipersonals). En 38 casos, els sol.licitants eren parelles de fet, que representen al voltant del 3% dels homes i de les dones. Els dos homes que van sol.licitar la demanda d'adopció en solitari són solters. Entre les dones, les solteres també predominen. S'han comptabilitzat 57 casos (més del 80% de les demandes unipersonals per part de dones), per damunt d'altres estats civils com el de divorciada i separada (10 demandes) o el de vídua (3 sol.licitants).

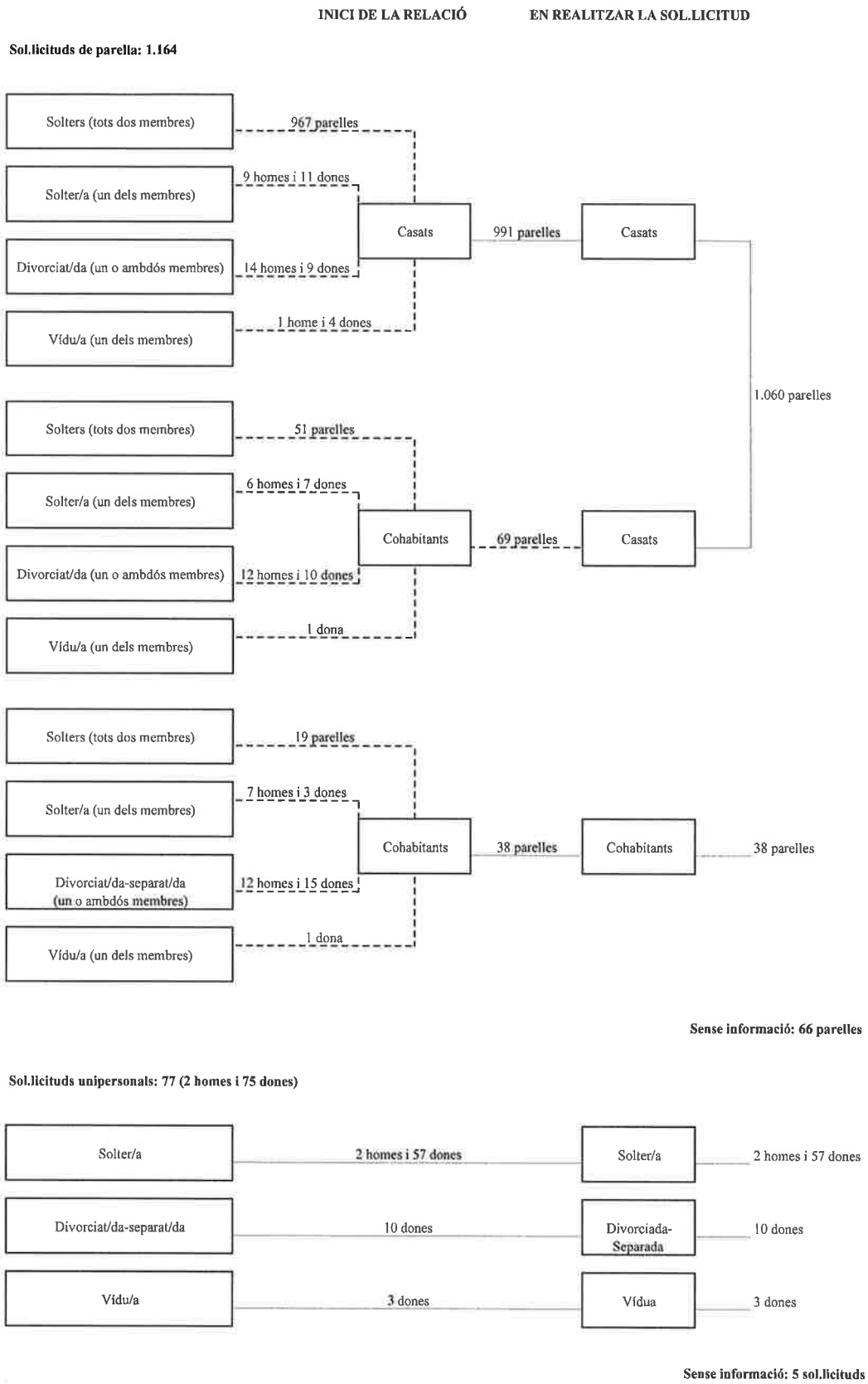
Ara bé, existeixen diferències significatives entre la maternitat biològica i l'adoptiva segons estat civil?

Per a contestar a aquesta qüestió, es partirà de les dades corresponents a la distribució dels naixements produïts durant els anys 1992, 1993 i 1994 a Catalunya segons estat civil de la mare⁸: el 87% dels naixements provenien de mares casades, mentre que la resta - el 13%- de mares no casades, entre les que s'inclourien les parelles de fet i les que no tenen una parella estable. Per altra banda, entre les sol.licitants d'adopció internacional, el 91% són casades i el 9% restant, parelles de fet i sol.licituds per part de dones soles. Es constata doncs, una major proporció de parelles casades entre les sol.licitants d'adopció que entre les mares que han tingut fills biològics en els anys esmentats. Com es comentarà més endavant, això podria venir motivat per la major facilitat per adoptar si les parelles poden demostrar la seva estabilitat conjugal que, en alguns països, passa necessàriament pel matrimoni. És a dir, que la pròpia decissió d'adoptar, ha pogut ser el motiu per a que algunes parelles cohabitants es casin.

⁷ Manca informació sobre l'estat civil de 66 parelles així com de 5 sol.licitants en solitari per part de dones.

⁸ Encara no es disposen de les dades corresponents a l'any 1995.

Figura 2.- Sol·licitants d'adopció internacional per estat civil i sexe. Catalunya, 1992-1995.

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades dels expedients d'adopció internacional, 1992-1995. DGAI.

En la mateixa figura 2 en la que es trobava detallat l'estat civil en el moment de realitzar la sol·licitud (columna 3), es poden copsar les diverses variants segons estat civil abans i a l'inici de la convivència amb la parella actual (columnes 1 i 2). Des d'aquesta perspectiva longitudinal, es fa factible veure les diverses situacions de parella per les quals ha transitat l'individu. De les 1.060 parelles casades en el moment que han tramitat la demanda d'adopció, en 991 d'elles és a dir, en el 93% dels casos, el matrimoni va marcar l'inici de la convivència amb el company/a actual. D'aquestes, en 967 casos, ambdós estaven solters essent el matrimoni el punt de partida en la formació de la parella i a la vida en comú. En la resta, els matrimonis s'han generat a partir de situacions diverses, predominant els esdeinguts entre solters/es amb divorciats/des.

Un total de 69 parelles (7% dels actualment casats) van contreure matrimoni després de conuiuure durant un període més o menys llarg de temps, havent-se casat, en gairebé tots els casos, en el moment de decidir realitzar la sol·licitud d'adopció. Entre aquestes parelles es constata una data significativa: tres quartes parts d'aquests cohabitants, a l'inici de la relació ambdós membres de la parella eren solters, el que implica que la cohabitació ha estat una opció lliure i personal sense que existís cap impediment legal per a casar-se amb anterioritat. En aquests casos es veuria clara la relació entre casar-se i voler adoptar un menor.

El fet de casar-se en el moment de pensar en l'adopció, no resulta gens atípic, tant si es contempla des del punt de vista en que la tònica dominant és la de pensar en tenir descendència dins el matrimoni, com des del vessant que, l'estar casats, els facilitarà el tràmit de l'adopció, i ja no pel que es refereix a la normativa d'aquí⁹, sinó principalment i bàsica, per la legislació de molts dels països d'origen dels menors. En la majoria d'aquests països i, en iguals condicions socioeconòmiques dels sol·licitants, es dóna preferència a les demandes per part de parelles en especial, les casades, arribant a exigir fins i tot un període mínim de durabilitat del matrimoni per a poder comprovar l'estabilitat conjugal¹⁰.

⁹ Respecte a aquest tema l'article 75.a del Decret 127/1997, de 27 de maig (DOGC núm. 2.402 de 30/V/1997) apunta que: *es donarà prioritat als cònjuges o parella d'home i dona units de forma estable respecte de les persones individuals.*

¹⁰ Hi ha països on el fet de què una parella estigui casada, els facilita l'otorgament d'un menor en adopció. Podem citar per exemple el cas de Colòmbia on el Grupo Nacional de Coordinación del Programa de Adopciones del Instituto Colombiano de Bienestar Familiar, pondera positivament l'estar casat, per considerar que *el nen té dret a l'experiència d'una llar estable i normal, on es trobin identificades les figures masculina i femenina* així com la seva estabilitat, exigint un mínim de quatre anys de vida conjugal per a poder procedir a l'adopció (Instituto Colombiano de Bienestar Familiar, 1995, p. 14).

2.4.- Edat mitjana a la sol.licitud i anys de convivència de les parelles sol.licitants, segons estat civil

La mitjana d'edat dels homes i de les dones que conviuen amb parella es troba al voltant d'uns 38 i 36 anys respectivament, amb uns 10 anys de convivència en comú. Així es constata en la taula 3, que mostra, per estat civil i sexe, l'edat mitjana a la sol.licitud i els anys de convivència des del moment d'inici de la vida en comú i fins a la presentació de la sol.licitud d'adopció.

Taula 3.- Edat mitjana a la sol.licitud i anys de convivència de les parelles sol.licitants, segons estat civil. Catalunya, 1992-1995.

	Edat mitjana a la sol.licitud		Anys convivència parella
	Home	Dona	
Sol.licituds de parella	38.3	36.4	10.2
Actualment casats	38.3	36.4	10.3
Sense haver cohabitat abans	38.2	36.4	10.4
Ambdós eren solters	38.1	36.4	10.6
Almenys un dels membres no era solter	44.0	38.6	6.0
L'home no era solter	42.0	35.7	7.1
La dona no era soltera	44.9	41.4	4.7
Ni l'home ni la dona eren solters	47.3	40.3	6.3
Abans havien cohabitat	38.5	36.7	8.1
Ambdós eren solters	37.5	36.0	8.4
Almenys un dels membres no era solter	41.4	38.6	7.3
L'home no era solter	44.7	36.0	8.1
La dona no era soltera	36.8	40.5	5.7
Ni l'home ni la dona eren solters	42.4	39.8	8.2
Actualment cohabiten	38.9	37.2	7.2
Ambdós són solters	36.5	34.7	8.6
Almenys un dels membres no és solter	41.3	39.7	5.8
L'home no és solter	44.7	37.7	5.7
La dona no és soltera	41.7	43.1	5.3
Ni l'home ni la dona són solters	39.9	37.8	6.3

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades dels expedients d'adopció internacional, 1992-1995. DGAI.

L'edat a la sol.licitud d'adopció deriva, més que de l'estat civil actual, del fet de què algun o ambdós membres de la parella actual provinguin d'altres relacions anteriors. En tots els grups analitzats (actualment casats, havent o no cohabitat abans, o els que actualment es troben cohabitants), la menor edat mitjana a la sol.licitud es dona en aquelles parelles en les que, a l'inici de la relació, ambdós eren solters, situant-se al voltant dels 38 i dels 36 anys pel homes i per les dones casades, havent o no cohabitat abans, i disminuint a 36 i a 35 anys, pels homes i per les dones actualment cohabitants.

Per altra banda, la mitjana d'edat a la sol.licitud més elevada es dona en aquells homes i aquelles dones que provenen d'un matrimoni anterior, destacant-se els homes no solters, casats amb dones que també provenen d'una altra relació (amb una mitjana de 47 anys a la sol.licitud) i per a les dones, les que actualment cohabitaven amb homes solters (43 anys). En aquest sentit, al 1990 A. Cabré (1990, p. 15) afirmava: *ja es comencen a veure parelles sense fills, en les que després d'un divorci, l'home contrau un nou casament amb una dona més jove i té els fills que abans no va tenir. A la seva exdona, aquesta solució li està vedada i d'aquí el recurs creixent i que ho serà cada vegada més, a la reproducció assistida o a les adopcions de nens estrangers ja que, l'oferta nacional, és insuficient.*

Pel que fa referència als anys de convivència, comentar que entre el col.lectiu de dones casades per primera vegada que han sol.licitat adoptar, la mitjana d'anys de convivència és de més de 10 anys, disminuint fins a 7 anys, per aquelles dones casades en primeres núpcies amb algun home no solter¹¹.

S'observa que, quan ambdós membres de la parella són solters, l'inici de la convivència es va realitzar a una edat més jove, ja que presenten un nombre d'anys de vida en comú major però, a l'hora, una menor edat mitjana a la sol.licitud. En aquests, el període transcorregut fins a la sol.licitud d'adopció ve motivat, per l'interval de temps, tot sovint llarg, intentant aconseguir un embaràs (com s'ha apuntat, la majoria presenten dificultats per a tenir fills biològics). Després de realitzar consultes i tractaments mèdics que els han comportat uns anys més de retard, prenen la decisió d'adoptar. Tot això condicionarà i endarrerirà la sol.licitud i, molt més, la incorporació del fill adoptiu al sí de la família si es compara amb les famílies formades per fills biològics.

Entre les parelles en que algun dels seus membres o ambdós provenien d'una relació anterior (exceptuant les dones solteres que van iniciar la relació amb un home no solter), l'inici de la convivència va tenir lloc, en termes generals, per sobre dels 30 anys. En

¹¹ En la maternitat biològica, el nombre d'anys de convivència de les dones casades en primer matrimoni és menor, efecte evident de la diferent estructura d'edat dels col.lectius observats.

algun cas, s'ha optat directament per ampliar o completar la família a partir de l'adopció, però en la majoria d'ells, el període de convivència en comú abans de la demanda d'adopció s'ha allargat, conseqüència d'endarrerir la decisió, motivat, com succeïa anteriorment, per l'esperança de poder tenir un fill biològic. En aquests casos però, per l'edat dels seus membres, els anys transcorreguts han estat menys.

2.5.- Estructura familiar i de la llar

La taula 4 mostra la tipologia de llars de la població sol.licitant d'adopció internacional on probablement s'inseriran els menors adoptats. Del total de les 1.241 famílies sol.licitants analitzades, 1.182 (95% del total) resideixen en llars familiars mentre que 59 (5%) corresponent a demandes unipersonals, en llars no familiars.

Taula 4.- Sol.licitants d'adopció internacional per tipologia de llar. Catalunya, 1992-95.

	Famílies sol.licitants
Llars no familiars	59
Llars no familiars unipersonals	55
Llars no familiars amb 2 o més persones	4
Llars familiars	1,182
Llars unifamiliars	1,182
Llars plurifamiliars	0
Total	1,241

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades dels expedients d'adopció internacional, 1992-1995. DGAI.

Pel que respecta a les llars familiars són, en la seva totalitat, unifamiliars. Aquestes provenen tant per part de demandes de parelles com per demandes unipersonals. Predominen els nuclis familiars integrats exclusivament per la parella sol.licitant. Malgrat això, algunes d'aquestes llars es troben formades, a més, per tots o per algú dels seus fills i/o pels progenitors d'algun dels membres de la parella. Els sol.licitants en solitari

que habiten en llars familiars, en la seva majoria conviuen amb altres membres de la família, predominant els progenitors.

A partir dels casos disponibles amb informació relativa als fills biològics, s'observa que la seva presència en la llar hi és molt escassa. Recordis que la majoria de parelles que desitgen adoptar no tenen descendència. N'hi ha un cert nombre però, amb fills biològics, ja siguin d'ambdós membres de la parella o bé, d'un dels cònjuges.

Entre les parelles sol.licitants en que a l'inici de la relació ambdós eren solters i que han tingut fills biològics en comú, s'observa, en mitjana, entre un i tres fills. La majoria d'ells, encara continuen vivint a la llar. Per aquells en què almenys un d'ells no era solter i que l'home, la dona o ambdós membres tenen fills biològics d'una relació anterior, el nombre de fills és variable. En general, quan hi ha fills d'ambdós cònjuges, acostumen a trobar-se, en molts casos, ja independitzats i vivint fora de la llar. Pel que respecta als fills biològics per part del marit, tampoc resideixen habitualment dins el mateix nucli ja que hi ha una tendència a que, si aquests són menors, la guarda i custòdia reposi en la mare biològica. Entre aquestes parelles hi ha pocs casos amb fills biològics en comú, comptabilitzant-se, en mitjana, un de sol.

Com s'observa en la taula 4, els 59 sol.licitants residents en llars no familiars, es desglossarien en 55, corresponents a llars unipersonals o de solitaris o sigui, llars amb una sola persona (93% de les llars no familiars) i 4 (7%) a llars no familiars sense nucli, formades per dues o més persones i sense cap tipus de filiació entre elles.

3.- Adopció internacional: un fenomen emergent?

Després de contextualitzar el fenomen de les adopcions internacionals a Catalunya, d'analitzar la recent evolució i caracteritzar el perfil demogràfic de les parelles i/o dels individus que durant el període 1992-1995 van sol.licitar realitzar una adopció a l'estranger, sorgeix una pregunta transcendental: Què passarà en el futur? Quina serà l'evolució d'aquesta demanda?

És difícil atrevir-se a realitzar un pronòstic clar i precís del que succeirà en els propers anys. Partint d'aquesta premissa, tot seguit s'aporten elements que cal tenir en consideració alhora de parlar de la prospectiva futura. Es parteix de la hipòtesi de que en la previsió del fenomen de les adopcions internacionals, a més de considerar aspectes de tipus jurídic i social, cal tenir present factors de tipus demogràfic que incidiran

directament en la demanda: l'estructura per edat i estat civil de la població, el procés temporal de constitució de la família, el retard en la maternitat, entre altres.

3.1.- Perspectiva jurídica i social

Actualment estem immersos en una etapa on l'adopció es va consolidant com una via en clar ascens, cada vegada més ben acceptada socialment i més emprada per un major nombre de parelles per a formar o per ampliar la família.

En principi sembla obvi pensar que persistiran les dificultats per adoptar en el propi país, a causa del poc nombre de menors susceptibles de ser adoptats i que s'adeqüin a les característiques que la majoria dels demandants desitgen. La tendència alcista de la demanda d'adopció internacional s'ha mantingut, malgrat que darrerament la normativa internacional, nacional i autonòmica sobre la matèria s'hagi tornat més restrictiva, cosa que ha comportat una major presència de *barreres* que, en certa forma, actuen de fre, ja sigui des d'una vessant dissuassòria o, d'una forma real, en el sentit de que els sol.licitants deuen cenyir-se al perfil exigít per l'administració per a poder optar a una adopció.

Encara no es coneix amb exactitud les famílies que finalitzen el procés ni el nombre de menors adoptats a l'estranger que ja viuen amb famílies catalanes. Cal tenir present que no totes les sol.licituds presentades es concretaran en una adopció real. S'han de descomptar les possibles baixes en el transcurs del procés d'adopció, ja sigui per voluntat pròpia dels sol.licitants o per la denegació del certificat d'idoneïtat per part de l'administració catalana o per part de l'organisme oficial en el país on s'ha realitzat la demanda. Malgrat això, ningú pot negar la seva creixent presència entre nosaltres. A més, l'evolució observada en les sol.licituds d'adopció internacional, fa pensar que els menors adoptats que han arribat a Catalunya ja poden ser un nombre considerable i que, en els propers anys, s'incrementaran notablement.

El fet que el nombre de menors i de famílies que han adoptat un menor a l'estranger hagi augmentat, comporta una major visibilitat social del fenomen i, en certa forma, potència un cert efecte mimètic, de l'exemplaritat i d'aquesta *moda* en què actualment l'adopció internacional es troba immersa. Això propicia un increment de les sol.licituds futures i, consegüentment, dels menors adoptats.

Per altra banda, cal remarcar el fort poder dels mitjans de comunicació, en especial referència a la televisió on, l'emissió de documentals sobre la situació de la infància en els països en vies de desenvolupament poden influir i motivar d'una manera decisiva la concreció d'una demanda d'adopció. En aquest sentit, es pot mencionar el fort impacte social que va comportar l'emissió de dos reportatges que feien referència a la situació del menors en els orfelinats de la Xina: *Las salas de la muerte* i *Retorno a las salas de la muerte*. Aquests dos documentals van ocasionar un allau de trucades a la DGAI sol·licitant informació sobre els tràmits que s'havien de realitzar per a poder adoptar un d'aquells menors¹².

3.2.- Perspectiva demogràfica

Demogràficament, l'alça del fenomen de l'adopció internacional es pot relacionar amb la planificació de la vida reproductiva de les parelles¹³. En la darrera dècada s'ha anat observant, en relació a anys precedents, un retard en la formació de parelles estables junt a un major interval protogenèsic. Les causes es cerquen en el nou context social en el que vivim, en el que es dona una major permanença dins el sistema educatiu, majors dificultats per emancipar-se i, en general, una forta inestabilitat laboral. Aquests canvis repercutiran i, ja estan repercutint, en la formació de parelles i en la descendència familiar. Així, A. Cabré (1995, p. 43) afirma: *actualment ens trobem amb unes generacions que s'estan fent grans, que estant passant dels trenta i fins i tot dels trenta-cinc, i que han optat per a donar prioritat i tenir solventada la seva vida professional i acadèmica abans de plantejar-se la seva vida familiar*.

El retard a la maternitat que s'està còpsant en els darrers anys implica un increment de la probabilitat de què les parelles es trobin amb dificultats per a tenir fills biològics. Tot i que les tècniques de reproducció assistida cada vegada es troben més desenvolupades, no

¹² Les demandes cap a la Xina per part de famílies catalanes s'han desenvolupat a partir de l'any 1995 (amb anterioritat, només s'havia comptabilitzat una sol·licitud durant l'any 1994). Cal dir més, les 104 demandes presentades durant aquest any, es troben concentrades bàsicament durant el mes de novembre (67%), perllongant-se fins al desembre (28% de les sol·licituds totals de la Xina durant aquell any). Aquest increment massiu de les sol·licituds cap a aquest país, no té altra explicació que l'emissió televisiva del primer reportatge *Las salas de la muerte*.

¹³ Alberdi (1995, p. 472), parla de *famílies de disseny*, fent referència a la premeditada programació del destí familiar per anticipat, és a dir, aquella família construïda artificialment, com un producte racionalment calculat. Pel que fa referència a la descendència familiar i, dins d'aquest marc, Alberdi parla tant del recurs creixent a l'adopció de menors procedents de l'estranger, com de la utilització de les noves tècniques de reproducció assistida.

sempre poden oferir una solució adequada que possibiliti tenir descendència. A més, hi ha qui refusa aquesta via per accedir a la paternitat/maternitat.

A aquesta major probabilitat de trobar-se amb dificultats per a procrear, conseqüència d'haver posposat el calendari a la maternitat, cal afegir-hi un altre element: estant arribant a l'interval d'edat on majoritàriament es realitza la demanda d'adopció, les generacions més plenes nascudes durant el període conegut com del *baby boom*, podent-se traduir en un increment, si més no en nombres absoluts, del col·lectiu de parelles o individus sol·licitants.

Taula 5.- Taxa de sol·licitants d'adopció internacional (1992-1995), segons any de naixement i sexe. Catalunya.

	Homes			Dones		
	Sol.lic. adop. int.	Pobl. Cat. 1991	Taxa (per mil)	Sol.lic. adop. int.	Pobl. Cat. 1991	Taxa (per mil)
1972-1976	0	265316	0.00	3	251174	0.01
1967-1971	15	252103	0.06	32	240175	0.13
1962-1966	169	242394	0.70	270	234014	1.15
1957-1961	378	224797	1.68	412	225537	1.83
1952-1956	304	207200	1.47	265	208735	1.27
1947-1951	142	203263	0.70	120	205556	0.58
1942-1946	64	188600	0.34	50	190062	0.26
1937-1941	17	155540	0.11	12	154854	0.08
1932-1936	9	175834	0.05	5	185735	0.03
1927-1931	4	161820	0.02	1	177903	0.01
1922-1926	2	140563	0.01	0	164569	0.00

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades dels expedients d'adopció internacional, 1992-1995 (DGAI) i del Censo de Población de 1991. Tomo II (INE, 1995).

La taula 5 mostra la taxa de sol·licitants d'adopció internacional respecte al total de la població de Catalunya, per any de naixement (agrupat per quinquennis) i sexe. S'observa que, tant pels homes com per a les dones, les cohorts nascudes entre 1957 i 1961, són les que presenten la taxa de sol·licitants d'adopció més elevada. Per altra banda, les cohorts nascudes amb posterioritat a 1961 i fins a les nascudes al 1975, presenten, per a cada any, un volum més gran de població. És a dir, en absència d'emigracions massives, seguint les mateixes pautes de comportament i, partint de la idea de que l'edat al realitzar la sol·licitud d'adopció es mantindrà més o menys constant per sobre dels 30-35 anys, la base potencial de població que opti a una adopció internacional és major, pel que es pot

pensar que, de seguir la tendència actual, el nombre de sol.licitants també és probable que ho sigui¹⁴.

Donat que una de les característiques dels demandants d'adopció internacional és que la gran majoria no tenen fills, un dels factors que poden influir a fer incrementar la demanda de famílies adoptives és la disminució del nombre de dones amb fills. En la taula 6 es representen les proporcions d'infecunditat, és a dir, les proporcions de dones no solteres sense fills, per a les diferents edats i en dos moments del temps, al 1981 i deu anys més tard, al 1991¹⁵. Pel conjunt de les dones no solteres, el percentatge i el nombre de dones sense cap fill s'ha incrementat notablement entre 1981 i 1991, a excepció del grup d'edat de 50-54 anys, podent-se explicar, en aquest cas, per un efecte de generació.

Taula 6.- Proporció d'infecunditat de les dones no solteres, de 25 a 54 anys, per grup d'edat. Catalunya, 1981 i 1991.

	1981			1991		
	Dones no solteres	Amb 0 fills nascuts vius	Prop. d'infecund. %	Dones no solteres	Amb 0 fills nascuts vius	Prop. d'infecund. %
De 25 a 29 anys	175751	24905	14.17	148422	54490	36.71
De 30 a 34 anys	190119	9873	5.19	188043	23541	12.52
De 35 a 39 anys	174291	6624	3.80	187109	12408	6.63
De 40 a 44 anys	155573	6125	3.94	189195	10459	5.53
De 45 a 49 anys	177349	9358	5.28	171376	9656	5.63
De 50 a 54 anys	169695	12271	7.23	151194	9783	6.47

Font: Elaboració pròpia a partir del Censo de Población de 1981 i del Censo de Población de 1991. Tomo II (INE, 1985 i 1995).

De l'anàlisi de les dades es pot despendre dos aspectes distints: si se centra l'atenció en els primers intervals d'edat, es pot deduir que el pas cap a ser mare, és a dir, el pas de no tenir cap fill a tenir-ne un, s'ha retardat notablement en l'edat. Si al 1981, hi havia un 14% de les dones no solteres de 25 a 29 anys sense cap fill, al 1991 i pel mateix grup d'edat, la proporció és del 37% d'elles.

¹⁴ Donat que més del 90% dels sol.licitants estan casats, seria bo que, per a realitzar una prospectiva de la demanda d'adopcions, s'incorporés, així mateix, la variable nupcialitat.

¹⁵ Els càlculs s'han realitzat pel col.lectiu de dones no solteres i no pel de casades en primeres núpcies, perquè en el primer cas, hi ha un nombre major de casos observables. A més, en calcular la proporció de dones infecundes dins del col.lectiu de les no solteres, s'elimina així l'efecte que la disminució de la nupcialitat pot provocar sobre l'anàlisi transversal del nombre de naixements. S'ha acotat l'anàlisi per a les dones de 25 a 54 anys, per ésser aquestes les edats on la majoria sol.liciten adoptar.

Per altra banda, si es té present que per sobre dels 35 anys, el percentatge de dones que tenen el seu primer fill és molt reduït -es situa al voltant del 5% del total dels naixements anuals- el fort increment de la proporció d'infecunditat del grup de 35 a 39 anys entre 1981 i 1991 (el percentatge de dones no solteres sense cap fill ha passat de prop del 4% a prop del 7%) o el corresponent a les dones de 40 a 44 anys (del 4% al 5'5%), són un clar exemple de que, a més de retardar l'arribada del seu primer fill, és probable que hi hagi un major percentatge que es quedaran sense tenir-ne cap.

En societats on es troben generalitzats els mètodes anticonceptius, la proporció de dones sense fills a una determinada edat, no implica que aquestes siguin infèrtils, ans el contrari, dins aquest grup caldria parlar d'aquelles dones que mai han tingut una parella, aquelles parelles que no volen tenir fills, grup que Toulemon (1995, p. 1.088) el caracteritza com *parelles voluntàriament infecundes* i, finalment, aquelles parelles amb problemes d'esterilitat, ja sigui primària o secundària (aquesta última, a voltes potser com a conseqüència d'haver posposat la decissió de tenir fills). Malgrat aquesta puntualització, tenint present la distribució per edat de les dones no solteres sense fills, es pot dir que el retard actual en què les parelles decideixen tenir el seu primer fill, pot induir a fer incrementar la proporció de parelles amb dificultats per a engendrar-los ja que, la probabilitat de tenir-ne, disminueix amb l'edat¹⁶. Així, és obvi suposar que, per algunes d'aquestes parelles, els serà impossible tenir el fill o els fills que ells havien programat.

A. Cabré (1991, p. 2) ja van apuntar la possibilitat de l'adopció internacional en dir que les generacions de dones que a principis dels anys noranta es trobaven en edat reproductiva, havien retardat considerablement el matrimoni i la vinguda dels fills, pel que es podia suposar que, o bé tindrien fills fins a edats relativament avançades o tractarien d'adoptar-ne aquí o a l'estranger.

Donat que el número ideal de fills per a un gran nombre de dones és *la parelleta*¹⁷, no és estrany pensar que aquests mateixos demandants, una vegada els sigui concedit un infant i, hagi transcorregut el període de temps necessari per a tornar a iniciar una nova

¹⁶ A part de l'esterilitat primària que es manté constant entre un 2 i un 5% de les dones casades, s'estima que la mitjana de freqüències d'esterilitat secundària s'incrementa per efecte dels successius embarassos però també, per efecte de l'edat: es calcula que als 20 anys, les dones presenten un 3% d'esterilitat però que, cada any que transcorre, li implica, fins als 30 anys, un increment de 0'8 punts, situant-se en un 11% d'infertilitat a aquesta edat i augmentant notablement a partir de llavors (Toulemon, 1995, p. 1212).

¹⁷ D'acord a la Encuesta de Fecundidad de 1985 (INE, 1987), el nombre ideal de fills per a la majoria del col·lectiu de dones casades o alguna vegada unides de Catalunya és de dos (62% del total).

demanda¹⁸, vulguin començar un nou procés d'adopció. En aquest cas, no comportaria un augment del nombre de famílies adoptives sinó del nombre de menors adoptats. El nombre de menors adoptats també pot veure's incrementat ràpidament si, com succeeix en alguns casos, s'adopten, al mateix temps, grups de germans.

Quan es tracta d'analitzar el projecte reproductiu de les parelles, també cal tenir present aquelles que opten per l'adopció per a ampliar la família inicialment formada per fills biològics, ja sigui per impossibilitat biològica de tenir-ne més (per esterilitat secundària) o com a opció als primers. Darrerament s'observa que un nombre de parelles, per ara no massa elevat que, sense presentar problemes d'infertilitat aparents, opten per l'adopció com a opció per a formar o per a ampliar la seva descendència. Amb les dades disponibles, és impossible fer-ne una previsió futura del que succeirà amb aquest col·lectiu. Ara bé, tenint present les tendències actuals i les observades en altres països, sembla que les demandes d'adopció també poden veure's incrementades per aquest costat.

Pel que respecta a les sol·licituds unipersonals, es constata un notable increment durant els anys analitzats. Si es té present que la majoria de les sol·licituds unipersonals provenen de persones solteres, de mantenir-se o d'augmentar el nombre de solters/es definitius, aquest també podria ser un col·lectiu de demandants d'adopció en augment, si més no, en nombres absoluts. Actualment sembla més clar un increment en la demanda per part de dones sol·licitants que per part d'homes sols. La maternitat en solitari, ha deixat de ser tabú, essent, la via de l'adopció, una opció cada vegada més emprada entre les dones que desitgen exercir el seu rol maternal en solitari. Entre els homes, l'adopció és, a hores d'ara, tan excepcional que impossibilita parlar de tendències futures.

4.- Conclusions

Fa poc que Catalunya ha entrat dins l'engranatge de l'adopció internacional, podent-se començar a parlar del fenomen bàsicament durant la dècada dels noranta. En altres països d'Amèrica del Nord i d'Europa Occidental, les adopcions internacionals es troben ben configurades des de fa dècades: a partir dels anys quaranta i, com a conseqüència de la II Guerra Mundial, un gran nombre d'infants van quedar orfes o abandonats. Davant aquesta situació d'emergència on no es trobaven famílies substituïdes dins del propi país,

¹⁸ L'article 75 del Decret 127/1997 de 27 de maig, apunta: *es donarà prioritat al fet que l'adoptat sigui més petit que el fill més petit dels adoptants i es portin almenys un any.*

es va recórrer a l'adopció internacional. Durant aquest període, els desplaçaments de menors es van donar preferentment entre els països europeus i entre aquests i EUA. Una vegada superada la situació de crisi que va comportar la II Guerra Mundial, es reiniciaren les adopcions nacionals però durant poc temps perquè, a partir dels anys cinquanta i principalment dels seixanta, es tingué de tornar a recórrer a l'adopció internacional.

En països com Suècia, Noruega, Dinamarca, Països Baixos i més tard a França o a Itàlia, la generalització dels mètodes anticonceptius, la legalització de l'avortament, la millor educació sexual impartida, el canvi d'actitud enfront a la monoparentalitat materna i el desenvolupament de l'estat del benestar amb la generalització de noves polítiques socials dirigides a les famílies necessitades, van propiciar una ràpida disminució del nombre de fills no desitjats i, conseqüentment, del nombre de fills abandonats en néixer i del nombre de menors candidats per a ser adoptats dins del propi país. A més, durant els anys setanta, la demanda en aquests països es va veure potenciada per l'arribada, a l'edat de formar una família, d'aquelles generacions més nombroses nascudes durant el període conegut com del *baby boom*. Les llistes d'espera per a poder adoptar un menor es van incrementar i cada vegada es va fer més difícil tenir accés a un nadó sa i fàcilment adoptable nascut en el propi país.

Per a resoldre el desig d'adoptar un menor, els futurs pares van recórrer a l'adopció internacional. Corea i Vietnam, que en aquells moments es trobaven implicats en greus conflictes bèl·lics, van esdevenir les principals àrees d'origen dels adoptats. Cap a finals dels anys setanta, els fenòmens bèl·lics a gran escala minvaren, cosa que comportà un nou canvi d'orientació i de naturalesa de les adopcions: a partir de llavors, les adopcions internacionals esdevindran una conseqüència directa dels forts desequilibris socioeconòmics existents entre àrees geogràfiques. Així, altres països asiàtics, Llatinoamèrica i posteriorment els països d'Europa de l'Est s'han anat convertint en països *exportadors* de menors amb finalitat adoptiva, mentre que l'Europa Occidental i Amèrica del Nord, es configuren clarament com països *importadors* de menors.

A Catalunya, l'increment, durant els darrers anys, del nombre de demandes d'adopció internacional fan suposar que l'entrada de menors procedents de l'estranger que passaran a formar part de famílies catalanes per la via de l'adopció va en augment. Cert és que a Catalunya actualment existeix un marc social que propicia l'adopció internacional però també cal pensar que la incorporació, en aquest moment, no és fortuïta i que cal analitzar-la en paral·lel a l'evolució demogràfica. La notable disminució dels naixements a partir de 1975, junt a un descens dels fills no desitjats i per tant dels fills abandonats en néixer (fruit d'una major informació i accés als mètodes de control de la natalitat i de la regulació

de l'avortament al 1985), fan minvar el nombre de menors susceptibles de ser adoptats dins la pròpia comunitat (en aquest estadi, altres països ja s'hi trobaren a partir dels anys cinquanta i principalment dels anys seixanta, quan començaren a recórrer a l'adopció internacional). Durant la dècada dels vuitanta, principis dels noranta, a Catalunya col·lideixen: el baix nombre de menors per adoptar en el propi país; el retard progressiu en el calendari a la maternitat que, com s'ha mencionat, incideix directament en la demanda d'adopció; l'existència d'unes generacions en edat reproductiva molt nombroses; una legislació que afavoreix altres figures de protecció del menor en detriment de l'adopció; junt a un marc social d'acceptació de l'adopció.

La conjunció de tots aquests elements han propiciat un increment notable de les demandes d'adopció internacional. Cal preveure un manteniment i fins i tot un augment de les sol·licituds al llarg del propers anys i consegüentment doncs, de l'entrada de menors procedents de l'estranger que s'incorporaran en famílies catalanes per la via de l'adopció.

Bibliografia

ALBERDI, Inés (dir.) (1995). *Informe sobre la situación de la familia en España*. Madrid. Ministerio de Asuntos Sociales. Estudios, 24.

BACHRACH, Christine A. (1983). "Children in Families: Characteristics of Biological, Step-, and Adopted Children". *Journal of Marriage and the Family*, 1, vol. 45, p. 171-179.

BRANCÓS, Inés (1997). *Les famílies sol·licitants d'adopció internacional a Catalunya, 1992-1995: una demanda emergent*. Memòria de Recerca. Bellaterra. Departament de Geografia. Universitat Autònoma de Barcelona (inèdita).

CABRÉ, Anna (1990). "¿Es compatible la protección de la familia con la liberalización de la mujer?". *Serie Debates. Mujer y Demografía*, 10, p. 9-16. Madrid. Ministerio de Asuntos Sociales. Instituto de la Mujer.

CABRÉ, Anna (1995). "Notes sobre la Transició Familiar". *Recull de ponències. Jornades sobre Família i canvi social. Any Internacional de la Família. 1994. Barcelona, 4 i 5 de novembre de 1994*. Barcelona. Servei de Documentació i Difusió de l'Associació per a les Nacions Unides a Espanya, p. 31-46.

CABRÉ, Anna i PÉREZ, Julio (1991). *Aspectes de la demografia catalana d'interès per a l'àmbit de Benestar Social*. Bellaterra, Centre d'Estudis Demogràfics.

DELGADO, Margarita (1993). "Cambios recientes en el proceso de formación de la familia". *Reis*, 64, p. 123-153.

Generalitat de Catalunya (1996). *L'Adopció. Dossier informatiu*. Barcelona. Departament de Justícia. Direcció General d'Atenció a la Infància.

Instituto Colombiano de Bienestar Familiar (1995). *Normas técnico-administrativas. Proyecto Adopciones*. Bogotá. Ministerio de Salud.

Instituto Nacional de Estadística (1987). *Encuesta de Fecundidad, 1985*. Madrid.

IÑIGO, Delia (1989). "Técnicas de reproducción asistida: Consideraciones sobre su aplicación a mujeres solas". *Derecho de Familia. Revista Interdisciplinaria de Doctrina y Jurisprudencia*, 2, p. 53-63.

NABINGER, Sylvia (1994). *L'adoption d'enfants bresiliens. Une recherche évaluative sur la trajectoire des enfants adoptés par des familles européennes par l'intermédiaire du tribunal de Porto Alegre entre 1980 et 1985*. Tesi doctoral defensada a Lió. Université Jean Moulin-Lyon III.

TOULEMON, Laurent (1995). "Très peu de couples restent volontairement sans enfant". *Population*, 4-5, p. 1.079-1.110.

Legislació referenciada

Llei 37/1991, de 30 de desembre, *sobre mesures de protecció dels menors desemparats i de l'adopció*. DOGC, 1.542 de 17/I/1992, p. 245-249.

Decret 337/1995, de 28 de desembre, *sobre l'acreditació i el funcionament de les institucions col.laboradores d'integració familiar i de les entitats col.laboradores d'adopció internacional*. DOGC, 2.153 de 12/I/1996, p. 402-407.

Decret 127/1997, de 27 de maig, *pel qual es modifica parcialment el Decret 2/1997, de 7 de gener, d'aprovació del Reglament de protecció dels menors desemparats i de l'adopció*. DOGC, 2.402 de 30/V/1997, p. 5.937-5.942.

Ordre de 26 d'agost de 1997, de suspensió transitòria dels processos de valoració per a l'adopció de menors de Catalunya. DOGC, 2.465 de 29/VIII/1997, p. 10.327.